

Studenters och lärares tillgång till fackspråk på svenska – dataterminologi som stöder lärande

Fia Börjeson¹, Viggo Kann²

¹Chalmers tekniska högskola, Avdelningen för fackspråk och kommunikation

²KTH, Avdelningen för teoretisk datalogi

SAMMANFATTNING

Det finns ett stort behov av datatermer på svenska både inom och utanför akademien; data/IT är ett fackområde som berör allmänheten och allt fler branscher, i takt med samhällets digitalisering. En disciplins termer är en viktig komponent i högre studier och idag saknas en tillräckligt bra och omfattande resurs för datatermer på svenska för användning inom datavetenskapliga kurser och utbildningar samt även inom fältets forskning och forskningskommunikation. Avsaknad av termer liksom utebliven användning av existerande termer på svenska får konsekvenser för disciplinen. I vår presentation redogör vi för arbetet med framtagning av en nationell termdatabas för datavetenskap och IT, på svenska (och engelska), som förhoppningsvis kan komma att användas inom data- och IT-utbildningar. Vidare presenteras projektets metod för insamling och extrahering av termer och den lexikala plattform som valts och det fortsatta arbetets vidareutveckling. Termdatabasen är tänkt att utgöra grunden i ett datatermnätverk som vi nu vill bjuda in Sveriges tekniska universitet att medverka i. Termdatabasen och det nybildade nätverket har en nära koppling till diskussionen om vikten av undervisning på svenska i högre utbildning i Sverige.

NYCKELORD

Datatermer, terminologinätverk, termdatabas, öppen källkod, lärande.

BAKGRUND

Engelska är det dominerande forsknings- och publikationsspråket inom det datavetenskapliga området, men inom den svenska högskolesektorn är det bara en liten del av lärarna och forskarna i datavetenskap vars förstaspråk är engelska. Undervisningen på grundnivå sker till största delen på svenska, men läroböcker, manualer och webbinformation är ofta på engelska. På avancerad nivå sker mycket undervisning på engelska (så kallad English Medium Instruction), vilket gör att studenter saknar många facktermer på svenska och behöver använda engelska termer även när de talar och skriver svenska. Det finns en risk för så kallad domänförlust – att det inte längre går att använda svenska för att tala och skriva om datavetenskap (Salö, 2012).

Det existerar dock många svenska datatermer som inte är allmänt spridda, eftersom det är svårt för den som skapar en svensk dataterm att sprida den utanför den egna närmaste omgivningen. Vi vill samla Sveriges tekniska högskolor och universitet i ett nationellt samarbete kring dataterminologi för att bygga upp en svensk resurs för datatermer.

En svensk-engelsk termdatabas för datavetenskap kan användas av flera olika grupper: av lärare som söker svenska termer för sin undervisning, av studenter som skriver en uppsats eller svensk sammanfattning i ett examensarbete, av forskare som skriver en populärvetenskaplig sammanfattning eller av journalister och personer verksamma i IT-industrin som behöver hitta en svensk motsvarighet till en engelsk term.

Språklagen (SFS 2009:600, 2009) säger *“Myndigheter har ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas.”* Detta ansvar finns ofta uttryckt i lärosätenas språkpolicydokument (t ex KTH 2010). På initiativ av Chalmers tekniska högskola och KTH har ett nätverk för datatermer inom högre utbildning nyligen bildats: Stunda (**S**veriges **t**ekniska **u**niversitets **n**ätverk för **d**atatermer). Nätverket har börjat skapa en termdatabas, och målet är att inom ramen för nätverket samla in och genom termdatabasen tillgängliggöra datatermer på svenska som stöd inom grundutbildning, forskarutbildning och forskning.

TERMDATABASEN

Projektet, som är ett öppen-källkodsprojekt är i startfas och termdatabasen är under uppbyggnad. Som lexikal plattform kommer Språkbankens lexikala plattform Karp (Borin et al., 2012) att användas.

Vår presentation redogör för tankarna bakom Stunda förankrat i hur språk och skrivstöd stödjer lärande. Vidare beskriver vi hur termerna ska samlas in och extraheras ur källor, samordnas i en databas och tillgängliggöras för användare.

En källa till termer är svensk-engelska ordlistor som många lärare tar fram för sina kurser.

DISKUSSION

Termdatabasen och det nybildade nätverket har en nära koppling till diskussionen om undervisning på svenska och engelska i högre utbildning i Sverige. En nyligen genomförd studie på Chalmers och KTH (Bälter, Kann, Mutimukwe & Malmström, 2023) visar på stora fördelar för studenter, inom teknik och naturvetenskap, när undervisningen sker på svenska.

Vi hoppas att en datavetenskaplig termdatabas kan underlätta och öka användningen av datatermordlistor med kursers nyckeltermer på svenska och engelska för datavetenskapliga kurser. Det är i sin tur en insats som kan stötta studenters lärande, och det kan också hjälpa icke-svenskspråkiga studenter att lära sig den svenska fackspråksterminologin.

Utöver det datavetenskapliga fältets kurser och utbildningar är viss programmering och andra data- och datorrelaterade inslag ett förkommande inslag i flera olika ämneskurser på ingenjörsutbildningar. Vi ser stor nytta och potential i projektet och vill därför bjuda in alla Sveriges tekniska högskolor och universitet att delta i nätverket och bidra i projektet.

REFERENSER

Borin, L., Forsberg, M., Olsson, L.-J., Uppström, J. (2012). The open lexical infrastructure of Språkbanken, i Proceedings 8th International Conference on Language Resources and Evaluation, 3598-3602.

<https://spraakbanken.gu.se/verktyg/karp>

Bälter, O., Kann, V., Mutimukwe, C. & Malmström, H. (2023). English-medium instruction and impact on academic performance: a randomized control study. *Applied Linguistics Review*.

<https://doi.org/10.1515/applirev-2022-0093>

KTH (2010). Språkpolicy. <https://www.kth.se/social/group/sprakkommitten/page/kths-sprakpolicy/>

Salö, L. (2012). Domänförlust som språkideologisk representation. Språkvårdens diskurser om engelska i Sverige. *Nordand – Nordisk tidsskrift för andrespråksforskning* 7: 21–59.

SFS 2009:600 (2009). Språklag. Svensk författningssamling.

OM FÖRFATTARNA

Fia Börjeson är universitetslektor och proprefekt på institutionen för vetenskapens kommunikation och lärande på Chalmers tekniska högskola. Hon undervisar i akademiskt och tekniskt skrivande på Chalmers ingenjörsutbildningar och är en av redaktörerna för Chalmers interna ordlista och språkfrågeforum.

Viggo Kann är professor i datalogi på KTH. Han är civilingenjör och teknologie doktor från KTH. Han var med och utformade KTH:s språkpolicy 2010 och är sedan 2013 ordförande för KTH:s språkkommitté. Han har deltagit i och presenterat vid samtliga utvecklingskonferenser för Sveriges ingenjörsutbildningar förutom den andra.

KORRESPONDERANDE FÖRFATTARE

Viggo Kann
KTH
Avdelningen för teoretisk datalogi
100 44 Stockholm
viggo@kth.se

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).